

Suomussalmen kunta

Suomussalmen kunnan

HYVINVOINTISUUNNITELMA 2025

Sisällys

1. Hyvinvointisuunnitelma 2025.....	3
1.1 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset.....	3
1.2 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat	4
1.3 Hyte-kerroin indikaattorit.....	4
1.4 Hyvinvointisuunnitelma.....	13
2. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	26
2.1 Suunnitelman hyväksyminen.....	26
Lähteitä ja sivustoja	27

1. Hyvinvointisuunnitelma 2025

Suomussalmen kunnan hyvinvointisuunnitelma vuodelle 2025 perustuu kunnanvaltuuston hyväksymään (kv 20.6.2022 § 33) Hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025, jossa on asetettu koko valtuustokaudelle tavoitteet, toimenpiteet, vastuutaho ja mittarit.

Kunnan strategian ja valtakunnallisten painopisteiden pohjalta on luotu seuraavat hyvinvointisuunnitelman painopisteet:

- 1. Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen** – kuuntelemalla kuntalaisia vahvistetaan yhdenvertaisuutta ja osallisuutta
- 2. Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö** – huomioidaan Suomussalmen luontoarvot, turvallisuus ja viihtyisyys päätöksenteossa
- 3. Suunnitelmallinen päätöksenteko** – hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut

Valtuustokauden toimenpiteisiin nähden, vuositason toimenpiteet ovat selvästi konkreettisempia ja helpommin mitattavissa. Toimenpiteet on yhteen sovitettu maakunnallisen hyvinvointikertomuksen ja sitä tukevien suunnitelmien tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Toimenpiteissä on huomioitu myös 1.1.2023 alkaneen Kainuun hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhteistyö.

Toimenpidetaulukossa on tavoitteittain koko valtuustokauden 2022–2025 hyvinvointisuunnitelma. **Vuodelle 2025 suunnitellut toimenpiteet ja yksilöidyt suunnitelmat on korostettu sinisellä värillä.** Näin kokonaisuus säilyy kaikkien nähtävillä koko suunnitelman voimassaolon ajan. Suunnitelmaa tarkastellessa on hyvä huomioida, että osa tavoitteista on niin sanotusti jatkuvia ja osaltaan jo osa kunnan HYTE-toimintaa, jolloin tavoitteena on, että toiminta edelleen jatkuu samaan malliin. Suunnitelman toteutumista tarkastelleen ensimmäisen kerran syksyllä 2025 1–6 kk toteutuman osalta. Tämä myös auttaa suunniteltujen toimenpiteiden seurannassa ja toteutumisessa.

1.1 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Suomussalmen visio

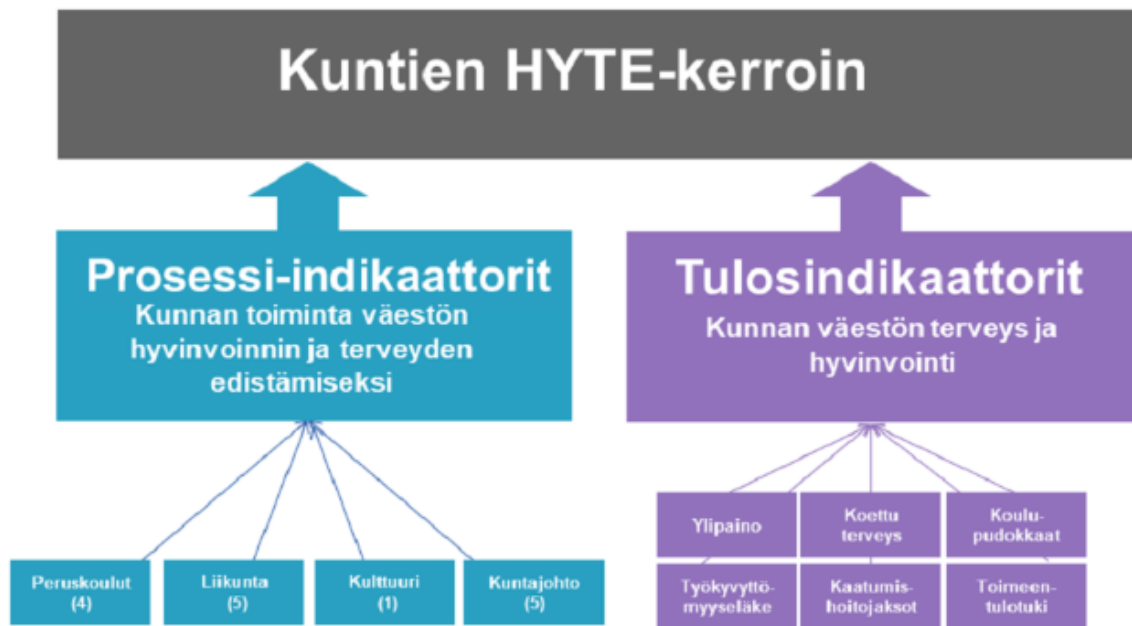
- Suomussalmi on muuttovoittopaikkakunta, joka houkuttelee jatkuvasti uusia asukkaita kiinnostavilla asumismahdollisuuksillaan, luonnonläheisillä aktiviteeteillaan sekä monipuolisilla palveluillaan ja työmahdollisuuksillaan.
- Suomussalmi on matkailukohde, joka tunnetaan aktiivisen luontoliikkuajan Hossasta ja Raatteentien historiasta – jokaiselle jotakin, luonnonhelmassa.
- Arjen helppous, monipuoliset harrastusmahdollisuudet ja asumisen viihtyisyys takaavat kiinnostavan kohteen uutta kotia etsivälle.
- Menestyvät yritykset työllistävät asukkaita monipuolisiin tehtäviin biotaloudesta teknologiateollisuuteen mahdollistaen laajan osaamisen

1.2 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Suomussalmen kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvät suunnitelmat ja asiakirjat:

- Ehkäisevän päihdetyön ja mielenterveyssuunnitelma 2022–2025 (omana asiakirja)
- Kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2022–2025 (omana asiakirjana)
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma (omana asiakirjana, päivitys vuonna 2024)
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (valmistunut 2023)
- Kulttuurikasvatussuunnitelma
- Kunnan valmiussuunnitelma: Strateginen osa I ja operatiivinen osa II on hyväksytty kunnanhallituksessa 2024
- Toimialojen valmiussuunnitelmat on hyväksytty kunnanhallituksessa 2024
- Opiskeluhoitosuunnitelma
- Liikuntapaikkaselvitystyö
- Viisaan liikkumisen suunnitelma valmistuu loppuvuodesta 2024 (kävelyn ja pyöräilyn edistäminen)

1.3 Hyte-kerroin indikaattorit

Vuosisuunnitelman laatimisessa on käytetty apuna HYTE-kerroin indikaattoreita, joihin etenkin prosessi-indikaattorien osalta on kytketty selkeitä tavoitteita.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (15 kpl) mittaavat nykytilannetta. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "**Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on**".

Toimintaa kuvaavat indikaattorit:

1. peruskoulut (4 yksittäistä indikaattoria)
2. liikunta (5 yksittäistä indikaattoria)
3. kuntajohto (5 yksittäistä indikaattoria)
4. kulttuuri (1 yksittäinen indikaattori)

Tulosindikaattorit (6 kpl) **mittaavat muutosta** väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä.

Tulosindikaattorit on valittu näiden periaatteiden mukaan:

- kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
- eri ikäryhmät ovat edustettuina
- jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta
- tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan

PROSESSI-INDIKAATTORIT

Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit: Kuntajohto (5)		
Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Kuntalaisten elintapojen raportointi	Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.	Valtuusto on kunnan ylintä päätösvaltaa käyttävä elin. Kunnanvaltuutettujen on tiedettävä kuntalaisten elintavoista ja niissä tapahtuneet muutokset tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioimiseksi hyvinvointityöryhmässä. Valtuustolle tehdään vuosittain raportti, jossa kuvataan kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tilaa sekä toteutettuja toimenpiteitä niiden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Raportti on osa hyvinvointikertomuksen toimeenpanoa ja lakisääteistä seurantaa. (1.), (2.), (6.)
Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuvaavat mittarit	Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	Kunnalla on käytössä joko omat mittarit tai kansalliset tietolähteet, kuten Avohilmo, Sotkanet, TEAviisari tai Terveystemme. Valitut painopisteet toimivat osana talousarviota ja toimialojen käyttösuunnitelmaa, joita arvioidaan talousarvion toteutumisen yhteydessä. Asetettujen tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla.

PROSESSI-INDIKAATTORIT

Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.	Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämiseksi. Tarkastuslautakunta on suoraan kaupunginvaltuuston alainen toimielin, jonka tehtävänä on mm. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa. Tällä oikeutuksella tarkastuslautakunta voi ottaa aktiivisesti kantaa myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tilaan ja asetettujen tavoitteiden toteutumiseen kunnassa. Tarkastuslautakunta voi tarkastella kunnan toimintaa kriittisesti, nostaa esiin onnistumisia ja esittää kunnan toiminnan kehittämistä. (2.), (3.)
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijuus	Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.	Kunta nimeää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot. Toimeenpanosta vastaa esim. hyvinvointikoordinaattori tai vastaava asiantuntija, joka huolehtii mm. hyvinvointikertomustyön koordinoinnista ja yhteistyöstä kunnan toimialojen ja muiden toimijoiden kuten järjestöjen, yritysten ja seurojen välillä. (4.)
Asiakasraadit tai foorumit	Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumeja.	Kunta järjestää asiakasraateja tai vastaavia osallisuuden foorumeja, joka keskittyy asukkaiden ja kunnan toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen ja informaation jakamiseen. Nämä ovat väylä tuoda asukkaiden näkemyksiä kuntasuunnitteluun ja päätöksentekoon. Asiakasraadeilta tai foorumeilta saadaan aloitteita, esityksiä ja lausuntoja. Ne voivat osallistua alueen kehittämiseen, järjestää tilaisuuksia ja toimintaa ja osalla voi olla taloudellista päätösvaltaa esimerkiksi järjestöjen avustuksissa ja pienimuotoisessa paikallisessa kehittämisessä. (5.)

PROSESSI-INDIKAATTORIT

Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit: Liikunta (5)		
Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.	Liikunta-aktiivisuus raportoidaan osana talousarviota edellisen vuoden toimintatarkastuksessa. Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden seurantatieto tulee raportoida luottamushenkilöhallinnolle päätöksenteon pohjaksi. (1.), (2.), (3.), (4.), (5.), (6.)
Seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokous	Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.	Kunta koordinoi esimerkiksi liikuntafoorumin, järjestötreffien tai hyvinvointitalkoiden järjestämisen, johon kutsutaan mukaan esim. sosiaali- ja terveysalan yhdistykset, nuorisojärjestöt, maahanmuuttajajärjestöt, asukasyhdistykset, ikäihmisten yhdistykset ja kulttuuriseurat. (7.)
Kohdennetut liikkumisryhmät lapsille ja nuorille	Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.	Arkiliikuntaan ja liikunnallisten elämäntapojen oppimiseksi on löydettävä monia keinoja. Kunnan asettamissa tavoitteissa ja toimenpiteissä huomioidaan vähän liikkuvat ryhmät, esimerkiksi toimeentulotuen piirissä olevat lapsiperheet. Kunta hyödyntää yhteistyötä koulujen, kouluterveydenhuollon ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden kanssa. Kunnassa on maksuttomia liikuntavaihtoehtoja lapsille ja nuorille, erityisesti noin 15-vuotiaille, joilla on havaittu tapahtuvan lajista pois putoamista. Kunnassa järjestetään esim. varustekierrätystä harrastamisen hinnan alentamiseksi. (2.), (5.), (6.)

PROSESSI-INDIKAATTORIT

Vaikutusten ennakkoarviointi (EVA)	Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmisteilla olevien lautakuntapäätösten vaikutusten ennakkoarviointiin (EVA).	Vaikutusten ennakkoarvioinnin (EVA) käyttö vakiinnutetaan kunnassa. Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat lautakuntapäätösten vaikutusten ennakkoarviointiin (EVA). Vaikutusten ennakkoarviointiprosessissa on kuultu kuntalaisia. EVA-arviointi otetaan käyttöön lautakunnan alaisten palvelujen suunnittelussa. (8.)
Liikunnan edistämisen poikkihallinnollinen työryhmä	Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.	Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.

PROSESSI-INDIKAATTORIT

Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit: Peruskoulu (4)		
Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Kouluympäristön ja - yhteisön tarkastus	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty terveydenhuoltolain edellyttämällä aikavälillä kolmen vuoden välein. (1.)	Kunnan peruskoulujen koulu ympäristön terveellisyys ja turvallisuus ja koulu yhteisön hyvinvointi tarkastetaan kolmen vuoden välein. Tarkastustilaisuudessa käsitellään kerätyt taustatiedot monialaisesti, tehdään tilakierros ja kootaan havainnot. Näiden pohjalta laaditaan tarkastuksen loppuyhteenveto sekä sovitaan tarvittavista jatkotoimista, niiden vastuutahoista ja seurannasta. Tarkastus dokumentoidaan tarkastuksen yhteenveto- ja seurantalomakkeille. (2.), (3.), (4.)
Oppilaiden poissaolot	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa poissaolojen kokonaismäärä on tiedossa.	Poissaolojen seuranta mahdollistaa varhaisen puuttumisen ja tuen tarjoamisen riittävän varhain. Poissaolojen seurannalla on mahdollista ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä. Pelkkä poissaolojen kokonaismäärä ei kerro, mistä syystä oppilas on ollut poissa ja mihin asioihin tulisi puuttua, esimerkiksi opiskelu huollon ja koko koulun hyvinvoinnin näkökulmasta. Tämä vuoksi poissaolot tulee tilastoida sairauksiin sekä luvallisiin ja luvattomiin poissaoloihin. Luokanopettajan/-valvojan kuukausittaiset yhteenvedot poissaoloista auttavat opiskelu huoltoryhmää suunnittelemaan tarvittavia toimenpiteitä. Poissaoloihin liittyviä ehkäiseviä toimenpiteitä voidaan toteuttaa sekä yhteisö-, luokka- että yksilötasolla (esim. yläkoulussa lukuvuoden aloittaminen kolme päivää kestäväällä luokanvalvojajohtoisella jaksolla, joka keskittyy ryhmäyttämiseen ja luokkahengen parantamiseen). (5.)

PROSESSI-INDIKAATTORIT

Liikuntavälitunnit	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit.	Koulun välitunneilla järjestetään ohjattua liikuntaa (vetäjänä esim. paikallisen urheiluseuran edustaja tai koulun oppilas). Välitunteja rytmitetään pidemmän tauon saamiseksi. (6.)
Kouluruokailu-suositus	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa noudatetaan kouluruokailusuositusta (2008, 2017) koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.	Kouluruokailussa lapsille ja nuorille opetetaan terveyttä, ruokailutapoja sekä suomalaista ruokakulttuuria. Kouluruokailu ajoitetaan ja porrastetaan siten, että kaiken ikäisille oppilaille tarjoutuu mahdollisuus oikea-aikaiseen ja rauhalliseen syömiseen. Makeisia, virvoitusjuomia tai sokeroituja mehuja ei ainakaan kouluaikana ole säännöllisesti tarjolla. Oppilaan yksilölliset ravitsemukseen tai sairauden hoitoon liittyvät tarpeet sovitaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon kanssa. (7.), (8), (9.)

Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit: Kulttuuri (1)		
Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Kulttuuriin osallistumisen kynnyksen madaltaminen	Kulttuuriin osallistumista edistäessään kunta järjestää itse tai taloudellisesti tukee toimintaa, jolla madalletaan kulttuuriin osallistumisen kynnystä.	Kulttuuriin osallistumisen edistämisen ja osallistumiskynnyksen madaltamisen tavoitteet ovat kulttuuri- ja hyvinvointipoliittisesti tärkeitä. Tutkimustiedon mukaan kulttuuri-osallistumista estää usein kokemuksen ja tottumuksen puute käydä kulttuuritilaisuuksissa tai epävarmuus kulttuuritarjonnasta ja sen sisällöistä. Tottuneemman kulttuurikävijän mukanaolo madaltaa tällaisia osallistumiskynnyksiä sekä laajentaa tietoutta erilaisista tarjolla olevista kulttuuritoiminnan muodoista. Myös yksinäisyys ja seuran puute, fyysiset esteet ja vastaavat seikat voivat rajoittaa osallistumista. Niiden vaikutusta voidaan vähentää, kun mukaan lähtee toinen henkilö tai muita henkilöitä. Kunnan tulee huomioida asettaessaan tavoitteita ja laatiessaan toimenpiteitä vähän kulttuuria käyttävät ihmiset, joilla osallistumismahdollisuudet ovat rajallisia. Osana kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (166/2019) toimeenpanoa kunnan tulee hyödyntää vapaaehtoistoiminnan piirissä kehitettyjä, osallistumiskynnystä madaltavia toimintamuotoja. Tällaisia ovat esim. kulttuurikaveri- ja kulttuuriluotsinimen saaneet toimintamuodot, joilla kulttuurin osallistumiskynnystä madalletaan löytämällä ne ihmiset, jotka eivät itse aktiivisesti hakeudu kulttuuritoiminnan pariin. Kunnat voivat järjestää toiminnan itse, yhteistyössä eri järjestöjen kanssa tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Toiminta voi sisältää yhteisiä koulutuksia esimerkiksi kulttuuriluotsi- tai kulttuurikaveritoiminnasta tai muusta osallistumiskynnystä madaltavasta toiminnasta. Toiminta voi sisältää myös kotiin vietäviä palveluita. (1.), (2.)

Tulosindikaattorit (6)		
Sotkanet-indikaattorin numero	Indikaattori	Lähde
286	Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista	Kouluterveyskysely
3906	Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista	Kouluterveyskysely
3219	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	Tutkinto-rekisteri (Tilastokeskus)
234	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	Toimeentulotukirekisteri
306	Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	Eläketurva-keskus
3959	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön.	Hoitoilmoitusjärjestelmä

1.4 Hyvinvointisuunnitelma

Toimenpiteiden värikoodit:

- **Musta** – aloittamatta
- **Punainen** – 2023
- **Vihreä** – 2024
- **Sininen** – 2025

HYVINVOINTISUUNNITELMA

1. Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen – Kuuntelemalla kuntalaisia vahvistetaan yhdenvertaisuutta ja osallisuutta			
<u>TAVOITTEET</u>	<u>TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMISEKSI</u>	<u>VASTUUTAHOT</u>	<u>SEURANTAMITTARIT</u>
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden lisääminen	Osallisuussuunnitelman laatiminen Vanhus- ja vammaisneuvoston ja Nuorisovaltuuston toiminta Liikuntafoorumi, järjestöyhteistyö Hyvän mielen aamukahvit - päättäjien ja vaikuttamistoimielinten säännölliset aamukahvitilaisuudet - kuntalaisten ja kunnan virkamiesten aamukahvitilaisuudet Kianta-Opiston tarjonta tukee elinikäistä oppimista Liikuntaolosuhteiden toimintasuun. Liikkuva koulu, Liikkuva lukio, Liikkuva varhaiskasvatus Välituntiliikunnan aktivointi, pitkä välitunti käyttöön myös yläluokilla, oppitunneilla mahdollisuus työskentelyyn seisten	Kunnan eri hallintokunnat Vanhus- ja vammaisneuvosto, Nuorisovaltuusto, kunnan eri hallintokunnat Liikuntapalvelut, liikuntaseurat ja -järjestöt Luottamushenkilöt, kunnan eri hallintokunnat Sivistyspalvelut, Kianta-Opisto Tekniset palvelut, liikuntapalvelut Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio Perusopetus	Toteutuu vuonna 2025 Säännölliset kokoontumiset, vähintään 4 kertaa vuodessa. Säännölliset kokoontumiset 1-2 krt/v (Kuntajohto, liikunta) Säännölliset kokoontumiset 1-2 krt/v Kianta-Opiston monipuolinen opintotarjonta. Opinto-opas 2024–2025. Otettu käyttöön. Laadittu ja otettu käyttöön Liikkuva varhaiskasvatus käytössä Huomioitu toiminnassa Otettu käyttöön (Liikunta, Peruskoulu)

HYVINVOINTISUUNNITELMA

	Harrastamisen Suomen malli Kuntalaiskyselyt Lapsiparlamenttityyppisen toiminnan käynnistäminen Kirjaston tapahtumat, Galleria Kiepin näyttelyt, kirjaston pelitila Kirjaston kouluyhteistyön ja lukupolun vahvistaminen, Jyskyn ja Ranstakan lukupolku -hanke Kirjaston verenpainemittari, lainattavat kävelysauvat, akkuporakone, lautapelejä, kausilippu Supsin jääkiekkopeleihin.	Sivistyspalvelut Kunnan eri hallintokunnat Sivistyspalvelut, hallintopalvelut Kirjastotoimi, kulttuuripalvelut Kirjastotoimi, perusopetus, lukio Kirjastotoimi	Järjestettyä harrastustoimintaa Kuntalaiskysely vähintään kerran valtuustokaudessa (strategia/hytekysely) Lapsiparlamenttityyppisen toiminnan kokeilu vuoden 2023 aikana. Toteutunut. (Kuntajohto) Järjestetään kulttuuritapahtumia kirjaston tiloissa ja vuosittaisen kesänäyttelyn. Luokkakäynnit kirjastossa, kirjavinkkaukset ja kirjaston käytön opetukset Lainausmäärät
Osallisuuden vaikuttavuuden parantaminen	Osallistavan budjetoinnin kokeilu ja talousarviokysely Osallistava strategiatyö (strategiakysely) Uudistetut aloiteohjeet ja aloitteisiin liittyvän tiedottamisen kehittäminen Kianta-Opiston monipuolinen opetustarjonta ja harrastustoiminta	Hallintopalvelut Hallintopalvelut Hallintopalvelut Kianta-Opisto	Talousarviokysely väh. 2 kertaa valtuustokaudessa. (Kuntajohto) Strategiakysely kerran valtuustokaudessa Uudistetut aloiteohjeet käyttöön vuoden 2023 alussa.

HYVINVOINTISUUNNITELMA

	Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen huoltaja- ja oppilas -kyselyt Lukion opiskelija- ja huoltajakyselyt Neuvokas perhe -menetelmän käyttöönotto varhaiskasvatuksessa. Menetelmä tukee varhaiskasvatuksen työtä perheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Varhaisen tuen tiimi lapsen ja/tai perheen tuen tarpeen kartoittamiseen ja toteuttamiseen. Kuntalaisten rohkaisu ja aktivointi omiin tapahtumiin, kulttuurin iltakahvit	Perusopetus, varhaiskasvatus Lukio Varhaiskasvatus, neuvola, Hva Varhaiskasvatus, Hva Kulttuuripalvelut	Varhaiskasvatuksessa arvio kysely 2024 syksyllä. Perusopetuksen huoltajakysely keväällä 2024 Vuosittain Otettu käyttöön. Huoltaja- ja lapsikyselyt syksy 2025 Lapsen tuen malli käytössä: yhtenäinen Kainuun kunnissa. Kerätyt kyselyt
Yhteisölliset tapahtumat hyvinvoinnin ja osallisuuden luojana	Säännöllisen harrastustoiminnan järjestäminen Kianta-Opisto tarjoaa kädentaitojen, liikunnan, musiikin, taideaineiden sekä yhteiskunnallisten aineiden opetusta kaiken ikäisille. Terveys- ja liikuntatapahtumat yhteistyössä eri toimijoiden kanssa Kunnan järjestämät tapahtumat (Taiteiden yö, Ämmän kesäillat jne.)	Kainuun musiikkiopisto, liikuntapalvelut, Kianta-Opisto, nuorisopalvelut, urheiluseurat, järjestöt. Kianta-Opisto Liikuntapalvelut, kolmannen sektorin toimijat Suomussalmen kunta	Kurssit, kävijämäärät Kurssitarjonta on laajaa ja monipuolista. Tapahtumat Kunta järjestää maksuttomia ja maksullisia tapahtumia, jotka

HYVINVOINTISUUNNITELMA

	Kirjaston toiminta (lukukoira, näyttelyt, tapahtumat, monipuolinen aineisto, ryhmätyötila, pelitila) Taiteen ja kulttuurin tekemisen ja kokemisen mahdollistaminen ja Kaiku-kortti Musiikkiopiston konserttien ja kirjaston yhteistyön parantaminen Haja-asutusalueiden latujen kunnossapidon tukeminen Tapahtumia yhteisöltä yhteisöille, laaja skaala laadukkaita tapahtumia kaikille kuntalaisille	Kirjastotoimi Kulttuuripalvelut, Kianta-Opisto, Nuorisopalvelut, Kirjasto Kainuun musiikkiopisto, kirjastotoimi Tekniset palvelut, latujen kunnossapitäjät Kulttuuripalvelut	tavoittavat kuntalaiset vauvoista vaareihin asti. Kaikukortin käyttömahdollisuuksien tiedottaminen, kulttuurikasvatussuunnitelman käyttöönotto. Kunnossapitosopimukset vuosittain Koonti vuoden tapahtumista
Syrjäytymisen/yksinäisyyden ehkäiseminen	Maahanmuuttopalvelujen kehittäminen - varhaiskasvatuksessa tuki perheille - yhteistyön tiivistäminen maahanmuutto-ohjaajan ja pakolaisohjaajan kanssa Ehkäisevä päihdetyö Ehkäisevän päihdetyön ja mielenterveyden edistämisen työryhmä	Hallintopalvelut, varhaiskasvatus Ehkäisevän päihdetyön työryhmä, Hyvän mielen kunta -hanke, Hyvän mielen kunta -hankkeen työkalupakki	Maahanmuuttotiimin toimintasuunnitelma valmiiksi 5/2024 mennessä Työryhmän säännöllinen toiminta, vähintään 2 kokoontumista vuodessa.

HYVINVOINTISUUNNITELMA

	Oppilas- ja opiskeluhuoltoryhmän toiminta perusopetuksessa ja lukiossa. Tiivistetään yhteistyötä nuorisotoimen, poliisin ja lastensuojelun kanssa. Lisätään luokkien ryhmäytymistä. Koulukiusaamisen ja ennaltaehkäisyn menetelmät Mielenterveyshoitaja perusopetuksessa Kouluissa otetaan käyttöön poissaolo-seurantamalli Matalan kynnyksen kohtaamispaikat yhteistyössä seurakunnan ja järjestöjen kanssa Digiopastuksen kehittäminen ja toiminnan jatkaminen Kianta-Opiston säännöllinen kurssitoiminta	Laaja-alainen oppilashuoltoryhmä, opiskeluhuoltoryhmä, poliisi, Hva, SRK Sivistyspalvelut Sivistyspalvelut, Hva Perusopetus Suomussalmen kunta, SRK, järjestöt Kianta-Opisto, Kirjastotoimi Kianta-Opisto	Yhteistyö tiivistyy, Ankkuri-toiminta, toiminta säännöllistä Ennaltaehkäisevän työn aktiivinen toteuttaminen, huoltajainfot, tapausten selvittelyt kirjataan ja seuranta järjestetään. Someturvapalvelu, koulunuorisotyöntekijä kouluilla apuna sosiaalisten suhteiden tukemisessa. Käyntikerrat (Peruskoulu) Otettu käyttöön, poissaolojen tuntimäärien aktiivinen seuranta ja toimenpiteet mallin mukaan. Yhteistyö Toteutuminen Kurssit, kävijämäärät
--	--	--	---

HYVINVOINTISUUNNITELMA

	Kirjasto kuntalaisten kohtaamispaikkana Kirjastoauton aikatauluja muokataan palvelutarpeen mukaan ja vierailaan tapahtumissa Keruukaveri -toiminnan käynnistäminen Kaveritoiminnan laajentaminen (tällä hetkellä nuorisopuolella käytössä) Ystävätoiminnan jatkaminen yhteistyössä SPR:n kanssa Kunnan kulttuuritarjonnan huomioiminen kaveri- ja ystävätoiminnassa Hankeyhteistyö	Kirjastotoimi Kirjastotoimi Hyvän mielen kunta -hanke, Arktiset Aromit ry, liikuntapalvelut Nuorisopalvelut, hyte-työryhmä, Hyvän mielen kunta -hanke Hallintopalvelut Kulttuuripalvelut, hallintopalvelut, nuorisopalvelut, liikuntapalvelut Hyvän mielen kunta -hanke, Mukana elämässä - Itsemurhien ehkäisy Kainuussa hanke, Helposti lähelläsi (HELLÄ)- hanke, KATE-hanke	Kirjastossa kokoontuvat ryhmät, keskustelutilaisuudet ja yleisötapahtumat Kulttuuri toivottaa kirjastoauton tervetulleeksi tapahtumiin! Lisäksi kirjastoautossa starttaa Kirjastoautolla kulttuuria sydämkylille -hanke. Kirjastoauton monipalvelupäivät Aktiivinen toiminta Toiminnan jatkuminen Yhteiset osallistumiset kunnan järjestämiin tapahtumiin ns. kulttuurikaveri-toiminta - ainakin kahden tapahtuman kokeilu vuonna 2023.
Viestintä osallisuuden ja kuntaidentiteetin rakentajana	HYTE-työn viestintäsuunnitelma HYTE-työn verkkosivujen kehittäminen	Hyte-työryhmä Hyte-työryhmä, hallintopalvelut	Laadittu 2/2024 mennessä. Aloitetaan vuoden 2023 aikana, jatkuu vuodelle 2024.

HYVINVOINTISUUNNITELMA

	Kunnan verkkosivujen uudistaminen Tervetulopaketit uusille kuntalaisille	Hallintopalvelut Hallintopalvelut	
--	---	--------------------------------------	--

2. Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö – huomioidaan Suomussalmen luontoarvot, viihtyisyys ja turvallisuus päätöksenteossa			
<u>TAVOITTEET</u>	<u>TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMISEKSI</u>	<u>VASTUUTAHOT</u>	<u>SEURANTAMITTARIT</u>
Paikallisen turvallisuustyön edistäminen	Paikallisen turvallisuussuunnitelman laatiminen Liikenneturvallisuustyöryhmä - Liikennekasvatuksen korostaminen - Fiksusti kouluun-ohjelma - Fiksun mopoilun hanke Huomioidaan esteettömyys rakentamisessa ja peruskorjauksessa	Suomussalmen kunta, jory Liikenneturvallisuustyöryhmä Tekniset palvelut, eri hallintokunnat	Laadittu valtuustokauden aikana Säännöllinen toiminta Toteutuu mahdollisuuksien mukaan. (uusi lähiliikunta-alue)
Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö	Kukkaistutukset kesäisin kasvihuoneissa itse kasvatetuista kukista Rakennuskannan selvitystyön ylläpitäminen Uuden koulun toimintaympäristö Vesistöjen kunnostukset Säännöstelyhaittojen vähentäminen	Tekniset palvelut Tekniset palvelut Sivistyspalvelut, tekniset palvelut Tekniset palvelut Tekniset palvelut	Toteutuu vuosittain Toteutuu vuosittain Uuden valtuustokauden alussa aihe käsitellään iltakoulussa Laadittu suunnitelma, toteutus. Uuden lähiliikuntapaikan aktiivinen käyttö Hossanjoen kunnostus aloitetaan Jalонуoman tarkastelu

HYVINVOINTISUUNNITELMA

	Yksityisteiden kunnossapito ja avustaminen Katujen peruskorjaus (panos/vuosi on 450 000 – 600 000 euroa) Veneenlaskupaikat Ympäristöterveyden huomiointi – ympäristönsuojelumääräysten toimeenpano ja niistä tiedottaminen.	Tekniset palvelut, kunnanhallitus Tekniset palvelut Tekniset palvelut Tekniset palvelut	Talousarviossa 2025 on määrärahat varattu Toteutuu Toteutuu Toteutuu
Yhteistoiminnalla viihtyisyyttä ja turvallisuutta	Yhteistyö kuntalaisten ja järjestöjen kanssa mm. erilaisissa hankkeissa, sekä latujen kunnossapidon, uimarantojen ja muistomerkkien yms. osalta Kianta-Opisto edistää yhteisöllisyyttä ja yhtenäisyyden kulttuuria monipuolisella tarjonnallaan – Kestävä kehitys Yhteistyö kyläyhdistysten kanssa	Eri hallintokunnat Kianta-Opisto, Eko-sosiaalinen sivistys kansalaisopiston arjessa Eri hallintokunnat, kyläyhdistykset	Yhteistyösopimukset Kaksi kyläparlamenttia toteutuu vuoden aikana.
Tekniikalla luotettavuutta	Etäluettavat vesimittarit Vikailmoitukset sähköisesti Sähköisten asiointilomakkeiden lisääminen	Vesihuoltolaitos Tekniset palvelut Hallintopalvelut	Toteutuu Vähintään 25 sähköistä asiointilomaketta vuoteen 2024 mennessä

HYVINVOINTISUUNNITELMA

	Uuden tuotantokeittiön koneissa ja kalusteissa huomioidaan ergonomia, kestävyys, energiatehokkuus	Ruokapalvelut	Toteutuu
Varautumalla turvallisuutta	Varautumissuunnitelma	Suomussalmen kunta	Laadittu ja ajantasainen
Luonnon hyödyntäminen hyvinvointi- ja terveystyössä	Reitistöjen rakentaminen ja kunnostaminen, opasteiden päivittäminen	Tekniset palvelut	Toteutuu
	Ulkoilualueista viestiminen Varhaiskasvatuksessa, vapaa-aikapalveluissa ja perusopetuksessa hyödynnetään lähiluontoa	Eri hallintokunnat Sivistyspalvelut, tekniset palvelut	Toteutuu

3. Suunnitelmallinen päätöksenteko – hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut			
TAVOITTEET	TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMISEKSI	VASTUUTAHOT	SEURANTAMITTARIT
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	HYTE-ryhmän säännölliset kokoontumiset	Hyte-työryhmä	Väh. 4 kokousta vuodessa.
	Terveystiedon edistämiseksi aktiivisuuden mittaaminen ja TEA-viisareiden seuranta ja raportointi kunnan päätöselimissä	Hyte-työryhmä, eri hallintokunnat	Tilanne tiedoksi toimielimille kerran vuodessa. (Kuntajohto)
	Hyte-työn tehokas viestiminen	Hyte-työryhmä, hallintopalvelut	
	Kirjastopalveluiden hyvä saavutettavuus (mm. omatoimikirjasto)	Kirjastoimi	Omatoimiaika ja kävijämäärät, eKirjaston tilastot
	Edullisten harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen	Eri hallintokunnat, seurak. järjestöt	

HYVINVOINTISUUNNITELMA

	Soveltavaa liikuntaa yhteistyössä Kianta-opiston kanssa Kouluruokailussa huomioidaan hiilijalanjälki ja kouluruoka-suositukset. Kasviruokaa on tarjolla päivittäin ja etniset ruokavaliot on huomioitu. Uudessa koulussa mahdollisuus aamupuuroon.	Sivistyspalvelut Ruokapalvelut, sivistyspalvelut	Ryhmät, kävijämäärät (Liikunta) Suositusten noudattaminen (Peruskoulu, varhaiskasvatus)
Opiskelun ja jatkuvan oppimisen mahdollistaminen	Vapaa sivistystyö Osaamisperustaisuus Työllisyyden kuntakokeilu	Kianta-opisto, työllisyydenhoito	
Tehostetaan liikuntaa tukevan toiminnan kohdentamista (seuranta, viestintä ja analyysi)	Kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden seuranta ja arviointi (sukupuoli, ikä) Move-toiminnan seurantaryhmä seuraa tulosten hyödyntämistä Liikuntaneuvonnan seuranta Arkiaktiivisuuden lisääminen: luontoliikunnan, pyöräilyn ja kävelyn edistäminen	Liikuntapalvelut, Kianta-opisto, urheiluseurat ja -järjestöt Sivistyspalvelut, kouluterveydenhuolto Liikuntapalvelut, hyte-koordinaattori Tekniset palvelut, liikuntapalvelut, hyte-työryhmä	Säännölliset tapaamiset (Liikunta) Lukumäärä, KuntoKipinä -hankkeen toteutus Kohteista tiedotetaan ja käyttöastetta saadaan nostettua.
Ennakoidaan päätösten vaikutukset	Jalkautetaan käyttöön päätösten vaikutusten ennakkoarviointi	Hallintopalvelut	Käytössä 11/23, koulutukset vuoden 2024 puolella.

HYVINVOINTISUUNNITELMA

Huomioidaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat suunnittelussa ja toiminnassa	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen Työttömien kiinnittyminen työelämään eri keinoja hyödyntäen. Esim. työllisyyden kuntakokeilu, nuorten kesätyöllistäminen, palkkatukityöllistäminen, työllisyyspalveluiden palveluvalikoima, elinkeinoyhteistyö ja tiiviimpi yhteistyö koulutuksen järjestäjien kanssa. Oppisopimusmahdollisuuksien kehittäminen ja opinnollistamisen edistäminen Yhteistyön kehittäminen työllisyyden hoidossa ja oppisopimusopiskelussa toimialojen kesken	Sivistyspalvelut, hallintopalvelut Työllisyydenhoito, elinvoimapalvelut, hallintopalvelut Elinvoimapalvelut, hallintopalvelut, sivistyspalvelut, työpaja Hanslankarit Kunnan eri hallintokunnat	Laadittu vuoden 2023 aikana. Taitotehdas-toiminta käynnissä Oppisopimusopas valmistuu vuoden 2025 aikana.
Aktiivisella yhteistyöllä hyvinvointia	Lausuntojen pyytäminen/työryhmäjäsenyydet ja yhteistyösuunnitelma hyvinvointialueen kanssa. HYTE-toiminnan arviointi yhdessä hyvinvointialueen kanssa Yhteistyö Kainuun HYTE-verkoston kanssa Hävikkiruuan hyödyntäminen	Hallintopalvelut Hyte-työryhmä Hyte-työryhmä, hyvinvointikoordinaattori Ruokapalvelut	Vähintään kaksi tapaamista hyvinvointialueen vastaavien kanssa kokonaiskuvan hahmottamiseksi. Vuosittain Säännöllinen osallistuminen yhteispalaveriin Toteutuu

HYVINVOINTISUUNNITELMA

Toimiva kotouttamisprosessi ja johdonmukainen päätöksenteko	Maahanmuutto-tiimin perustaminen - varhaiskasvatus - perusopetus - koulutus (K-O) -maahanmuuttopalvelut	Hallintopalvelut	Maahanmuuttotiimin perustaminen vuoden 2022 aikana. (Toteutunut)
	Pakolaisohjauksen toimintamallin kuvaaminen	Hallintopalvelut	Toimintamallin kuvaaminen valmis vuoden 2024 aikana (huomioiden kotoutumislain tulevat muutokset)
Kunnan saavutettavuuden kehittäminen	Asiakaspalvelu/asiointipisteen mahdollisuuksien selvittäminen	Kunnan eri hallintokunnat	Selvitetään vuoden 2024 aikana.
	Kunnantalon opasteiden päivittäminen ja esteettömyyskävely Huomioidaan ettei kaikilla ei ole mahdollisuutta sähköiseen asiointiin tai verkkosivujen seurantaan – mm. viestintä lehdessä, paperisten lomakkeiden ja postin käyttämisen mahdollisuus.	Tekniset palvelut Kunnan eri hallintokunnat	Opasteet päivitetään vuoden 2024 aikana. Esteettömyyskävely on toteutettu. Opasteiden päivittäminen jatkuu 2025
Yrittäjyys osana Suomussalmen elinvoiman kehittämistä ja ylläpitoa	Yrityspalvelut, kuten yritysneuvonta osana elinvoiman edistämistä.	Elinvoimapalvelut	Tapaamiset
	Aktiivinen yhteistyö yritysten ja yrittäjäjärjestöjen kanssa tapahtumissa Yrittäjien tilannekatsaukset ja yritysvierailut	Elinvoimapalvelut Elinvoimapalvelut	

2. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Kunnalla on lakisääteinen velvoite edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Nykyään myös turvallisuuden teemat, etenkin arkiympäristön turvallisuus, yhdistetään luontevaksi osaksi hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kokonaisuutta. Kuntalaiset pitävätkin turvallisuutta ja hyvää asuinympäristöä kaikkein tärkeimpinä asioina määritellessään hyvää kotikuntaa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä kunnassa on laaja-alainen ja poikkihallinnollinen. Hyvinvointia edistäviä toimia tehdään kunnan kaikilla toimialoilla. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään yhteistyössä paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. Keskeisenä yhteistyökumppanina hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on hyvinvointialue. Maakunnallinen yhteistyö hyvinvointialueen ja siihen kuuluvien muiden Kainuun kuntien kanssa jatkuu tiiviinä kaikkiin edellä lueteltuihin tavoitteisiin liittyen; kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen, viihtyisä ja turvallinen elinympäristö ja suunnitelmallinen päätöksenteko.

Hyvä mielenterveys on osa kunnan kestävästä sosiaalista ja taloudellista kehitystä. Kunta on ollut mukana vahvistamassa mielenterveyden edistämistä ja osallistut Hyvän mielen kunta -hankkeeseen, joka päättyi heinäkuussa 2023. Olemme myös mukana KATE-hankkeessa, jonka tavoitteena on edistää Kainuun hyvinvointialueen asukkaiden mielenterveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä hyödyntäen osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Hankkeessa tuotetaan Kainuun hyvinvointialueelle hyvinvoinnin ja mielenterveyden edistämisen ohjelma sekä tuetaan ohjelman toimeenpanoa. Ohjelman avulla lisätään mielenterveysosaamista Kainuun kunnissa ja Kainuun hyvinvointialueella. KATE-Kainuun Mielenterveysohjelman kesto on 1.11.2023–31.7.2026.

Osallisuuden kehittämiseen panostetaan edelleen ja otetaan osallisuussuunnitelma osaksi kunnan jokapäiväistä toimintaa. Seurataan Suomi liikkeelle-ohjelman toimenpiteitä tavoitteena kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä ja ollaan soveltuvin osin mukana toimenpiteissä. Kunnan rooli tiedottamisessa ja tiedon jakamisessa on tärkeää, koska se on yksi keino lisätä kunnan elinvoimaisuutta ja yhteisöllisyyttä. Vuoden 2025 aikana tullaan laatimaan laaja hyvinvointikertomus 2022–2025 sekä uusi hyvinvointisuunnitelma 2025–2029. Samoin laaditaan uudelle valtuustokaudelle Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, ehkäisevän päihdetyönsuunnitelmat ja kulttuurihyvinvointisuunnitelma. Myös osallisuussuunnitelman laatiminen on yksi vuoden 2025 tavoitteista.

2.1 Suunnitelman hyväksyminen

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden suunnittelua: 2.12.2024 §xx

Lähteitä ja sivustoja

Kuntaliitto. Sähköinen hyvinvointikertomus: <https://www.hyvinvointikertomus.fi/>

Suomussalmen kunta. Suomussalmen kuntastrategia 2022–2025. Saatavilla html-muodossa: <https://www.suomussalmi.fi/fi/kunta/strategia-2022-2025/>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Sotkanet.fi. Tilastotietoja suomalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista: <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. TEAviisari: <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset>

Huono-osaisuus Suomessa indikaattorivertailu: <https://diak.shinyapps.io/karttasovellus/>

Suomi liikkeelle-ohjelma: <https://www.olympiakomitea.fi/2023/06/16/olympiakomitea-hallitusohjelmassa-suomi-liikkeelle-ohjelma-toimintakyvyn-vahvistamiseksi/>